

Nese se jak holba mááááku... aneb hudba jako zábava i povolání!

Na počátku svých úvah o muzikologii chci deklarovat svou nesmírnou lásku k hudbě. Miluji hudbu poslouchat či ji provozovat a miluji hudbu prožívat!

TEXT — EVA VELICKÁ

Svou dosavadní kariérou ani vědeckými zásluhami se necítím být profesí muzikoložka. Rozhodně však jsem absolventkou oboru hudební věda Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, k čemuž se ráda hlásím. Jen s vědomím velké pokory si tak troufám postavit se v rámci časopiseckého seriálu vedle významných českých muzikologů a doufám, že svou dosavadní praxí mohu přispět k doložení dalších možných perspektiv a uplatnění, jaké studium hudební vědy nabízí.

Na počátku svých úvah o muzikologii chci ještě deklarovat svou nesmírnou lásku k hudbě. Miluji hudbu poslouchat či ji provozovat a miluji hudbu prožívat! Tuto vlastnost bohužel mnozí muzikologové nemají a znám dost případů studentů hudební vědy, kteří (ač se alespoň v době mého studia nabízela řada různých zlevněných lístků) na koncerty či do opery zásadně nechodili. Z tohoto důvodu volím jako tituly následujících odstavců jména skladatelů mně drahých či mě profesně provázejících.

Cesta na hudební vědu (Janáček, Stravinskij)

Moje propojení s hudbou započalo, jako u řady jiných, na LŠU. V „lidušce“ v Bajkalské v Praze Vršovických jsem to měla strašně ráda, tato škola zabírá tři pavilony v zahradě a mnoho hodin jsem trávil i v ní,

„V médiích se rozmáhá, že o vážné hudbě píší lidé, kteří hudbu v žádné její podobě nestudovali. Popularizovat na úrovni může jen ten, kdo má hluboké znalosti.“

když jsem čekala s rodiči či babičkou na další hodinu. Absolvovala jsem dva cykly sólového zpěvu, dva cykly klavíru a různé druhy souborů a sborů. Na základní škole tyto moje hudební záliby myslím nenacházely moc odezvu, spíše naopak, v kolektivu vedli „sportovci“. Ale již na gymnáziu v prváku jsem pocítovala jisté milé uznání třídy... spolužáci občas o přestávce naladili (dost nahlas) na rádiu vážnou hudbu

a křičeli „Bouře (moje přezdívka), to je pro tebe!“. Když jsem rozvažovala, na jakou vysokou školu se budu hlásit, hudební věda byla moje jediná volba, ačkoliv mě rodiče přemlouvali, ať si podám ještě alespoň jednu přihlášku. Moje mladší sestra Helenka studovala již v té době na konzervatoři violoncello a já jsem také nechtěla hudbu opustit. My jsme se spolu hodně navyváděly, moc jsme spolu muzicírovaly a také jsme si pořád dokola pouštěly gramodesku Její pastorkyně a zpívaly (a hrály) všechny role... no jen si to představte, já strašně hubená, třeba tak čtrnáctiletá zpívám furiantsky „To bude pěkná švagřiňa, všeho mi dobrého nachystá!“ a moje dvanáctiletá sestra mi odpovídá strašně hlubokým, jakože basovým hlasem „Což, pěkná je, až se z toho hlava mate! Nese se jak holba mááááku...“ Rok před maturitou jsem proto začala navštěvovat na filozofické fakultě přípravný kurz hudební vědy, kde se postupně vystřídali skoro všichni pedagogové ústavu (tehdy ještě katedry) a člověk tam získal velmi dobrou představu, o čem studium bude.

Nesmírně mě bavily přednášky s projekcí o hudebním a tanečním divadle s Vlastou Reittererovou. Velmi obsírně jsme samozřejmě řešili Ďagilevovy produkce a fascinovalo mě, že skandál kolem Stravinského Svěcení jara zdaleka nesouvisel jen s hudbou. Vlasta nám ukazovala, jak měli tanečníci zkřivené nohy, což muselo diváky uvyklé krásnému baletu urážet ještě více než hudba. V průběhu přijímacích zkoušek, které byly docela náročné a z více než sta zájemců nás vybrali 13 (část z toho do programu staré hudby), jsem znalosti z kurzu velmi záročila. Po písemné části zkoušky následovala obávaná ústní část, která mohla dosavadní pořadí výsledků zcela změnit. Vzpomínám si, že jsem na pohovoru vykládala něco o stavu bádání k Bohuslavu Martinů, s čímž byli všichni asi spokojeni, náhle však poněkud zákeřně, avšak pro mě osudově vykřikl svým vysokým hlasem profesor Ivan Vojtěch: „Kdy se konala premiéra Svěcení jara?“. Já jsem bez přemýšlení rychle vykřikla: „1913!“. Vojtěch opáčil „Výborně, tu berem!“ A tak jsem se stala studentkou hudební vědy. Byla jsem velmi hrdá na to, že můžu jako studentka „fildy“ společně s konzervatoristy vysedávat v kavárně UMPRUMU a vést debaty o hudbě.

Studium (Orson Štědroň)

Jsem šťastná, že má studia na střední i vysoké škole již probíhala ve svobodné době, protože studium humanitních věd pod jakýmkoliv ideovým tlakem si nedokážu představit. Dnes sice vládne ve vědě diktát povinných výstupů, grantů, momentálních politických trendů, ale ten je naštěstí poněkud jiného druhu. Jsem také ráda, že jsem zažila na fakultě velké osobnosti, jako byl Tomislav Volek, Ivan Vojtěch či Milan Slavický. Díky nim jsem si po přednášce běžela poslechnout nahrávky s árií Fiordiligi z *Così fan tutte*, Schönbergovy kvartety či začátek z Honeggerovy *Jany z Arku* a ty poslouchala pořád dokola. Tyto tři osobnosti na mě zapůsobily ve svých seminářích svou vášnivou láskou k hudbě, i nesmlouvavostí, která někdy vynáší i kruté soudy. Ale právě ty jsou studentům třeba jako soli. Jiný typ pedagoga představovala profesorka Jarmila Gabrielová, má mentorka po dobu mého celého studia až po dokončení doktorátu. Od počátku studia jsem se profilovala v 19. a 20. století a od prvního ročníku jsem skrz Antonína Dvořáka a písně patřila do okruhu „jejích“ studentů. Její přísnost a jistá nepřístupnost k nižším ročníkům se však postupně, alespoň směrem ke mně proměňovala a profesorka Gabrielová tak pro mě představovala pedagožkou nanejvýš obětavou.

Zhruba ve třetím ročníku jsem pocítila, že má znalost němčiny není na takové úrovni, abych mohla číst odborné texty a skutečně jim rozumět. Německá pojednání Carla Dahlhause jsem nechápala a tak jsem je zkoušela číst v angličtině, což však přineslo ještě více zmatení. Problematika překladu termínů „vícevětost v jednovětosti“, kterou jsme řešili na semináři, mi dala pochopit, že se bez pořádné znalosti němčiny pohybuji na tenkém ledě. Svými jazykovými znalostmi mi imponoval tehdy ještě asistent katedry, Mikuláš Bek, který pořádal seminář čtení odborných anglických a německých textů, na něj jsem se sebestmrskačsky přihlásila. Středoevropská muzikologie je bez němčiny prostě nemyslitelná a bylo mi stále jasnější, že pokud chci v oboru nějak fungovat, musím tu svou zlepšit. Nejprve jsem absolvovala intenzivní jazykový roční kurz na Goethe-Institutu a poté si zažádala o stipendijní pobyt v Německu. Z nabízených univerzit, které měly partnerství s naší fakultou, jsem si

Eva Velická v Národním muzeu-Českém muzeu hudby před velkou dvořákovskou výstavou, 2011.

vyhlédla Phillips-Universität v Marburgu, protože vedoucí tamní muzikologie Sabine Henze-Döhring je odbornicí na operu a vokální tvorbu 19. století. Vzpomínám si, jak jsem jí ze své čerstvě založené první emailové schránky poslala email, že bych u nich chtěla studovat. Hned druhý den mi přišla od německé profesorky odpověď, že by mě velmi rádi uvítali jako studentku na výměnu, což nakonec vyšlo a fakulta mě vyslala do krásného univerzitního města Marburgu, tzv. „perly Hessenska“. Tyto přímé výměny mezi univerzitami fungovaly (organizačně i výší stipendia) mnohem lépe než tehdy právě začínající studentské pobyty přes evropský

program Erasmus. Semestrální pobyt jsem si pak prodloužila na celý rok, který mi zásadně napomohl v získání dostatečné jazykové kompetence, díky níž jsem později našla svá pracovní uplatnění.

V roce 1995, kdy jsem začala hudební vědu studovat, se již začaly rozbíhat grantové projekty, jejichž prostřednictvím se nabízely různé semináře a já se hned v druhém ročníku přihlásila v rámci programu TEMPUS na kurz hudební sociologie na Vysočině určeného studentům všech kateder muzikologie v republice. Na tomto kurzu a několika dalších jsem tak kromě Jiřího Fukače, Geoffreya Chewy, Siegrid Wiesmann, Rudolfa Pečmana a řady

Zasedání mezinárodní ediční rady Souborného vydání děl Bohuslava Martinů, 2007

dalších mimopražských pedagogů poznala i moravské studenty muzikologie a především jednoho konkrétního studenta brněnské hudební vědy a skladby na JAMU, svého budoucího muže. Dnes úspěšný skladatel a pedagog Pražské konzervatoře Miloš Orson Štědroň je

bezpochyby mou největší výhodou z dob studií hudební vědy.

Již během studia jsem začala psát hudebně-popularizační texty do hudebních časopisů, rozhlasu, později i recenze a programy koncertů. Tato činnost mě stále velmi baví (asi také proto, že jsem ji nikdy

neměla jako hlavní pracovní náplň) – umět ve zkratce a s jistým zjednodušením podat hudební problematiku nehudebníkům, ovšem tak, aby nedošlo ke zkreslení či dokonce mylnému výkladu. Všem, kdo toto umí dobře, patří má poklona. Bohužel v médiích se rozmáhá to, že o vážné hudbě (včetně recenzí na koncerty) píšou lidé, kteří hudbu v žádné její podobě nestudovali, což je na kvalitě velmi poznat. Popularizovat na úrovni může jen ten, kdo má hluboké znalosti. Rovina popularizace a vůbec praktických výstupů studia hudební vědy byla na fakultě v Praze před dvaceti lety velmi zanedbána a studium se zaměřovalo pouze na „čistou vědu“ a ani dnes se přístup v zásadě nezměnil. Ale vždyť skutečně jen pár absolventů zůstane ve vědeckých institucích či na univerzitách, většina se bude uplatňovat jinde! Tím v žádném případě nemyslím, že by ústavy hudební vědy měly jakkoli polevovat v nejvyšších vědeckých nárocích během studia, ty by však měly být doplněny a vyváženy psaním nejrůznějších popularizujících textů, dramaturgickým myšlením, provázáním s interpretační praxí, s didaktikou atd.

Souvisejícím problémem muzikologie je její „vyčlenění“ z kontextu všech ostatních oborů hudby. Hudební výchova, hudební teorie,

S redaktory Bärenreiter Praha, 2016

hudební management (a samozřejmě pak jednotlivé nástrojové obory, vč. dirigování a skladby) jsou jakoby na míle vzdálené hudební vědě, přitom se však všichni zaobírají v nějaké podobě hudbou. Chápu, že se jedná o lety nastavený systém a nemusíme u nás nutně přebírat modely ze světa, kde je často hudební věda zcela integrována v rámci univerzit s ostatní „music“, ale prolínání v podobě seminářů, projektů, setkávání mezi jednotlivými institucemi by bylo oboru velmi prospěšné. Kromě znalostí by to přineslo i potřebné zvýšení prestiže oboru, která se bohužel nepohybuje moc vysoko.

Institut (Martinů)

Během studia jsem začala pracovat nejprve jako brigádnice poté jako zaměstnankyně v HISu a Nadaci Bohuslava Martinů (později v Institutu Bohuslava Martinů), kam jsem za čas přešla na plný úvazek. Za mého asi sedmiletého působení v týmu Martinů jsem se naučila mnohé a zužitkovala své znalosti získané během studia. Práce v neziskové vědecké instituci spojující čistou vědeckou činnost s organizační, projektovou a grantovou, byla pro začátek kariéry tím nejlepším místem k získání širokého spektra dovedností i kontaktů. Fungování v malém, úzce spolupracujícím týmu pod vedením Aleše Březiny mě nikdy nepřipadalo jako pouhé „chození do práce“, ale jako něco velmi vzrušujícího, zábavného a podnětného. Nezapomenutelná byla např. setkání s Harrym Halbreichem, revizi jehož martinůvského katalogu jsem měla na starost. Vytrhli jsme ho s Milošem po jednom koncertu na Vítkově do největšího žižkovského pазzlu U vystřeleného oka, kde byl Harry přešťastný s pivem, nakládaným hermelínem a prozpěvováním melodií ze všech Martinův opusů. Byly to krásné roky poznávání, učení a především vytváření nového zázemí pro etablování Bohuslava Martinů včetně přípravy obřího projektu souborného vydání jeho díla, ke kterému jsem se později opět vrátila ve svém působení v nakladatelství.

Muzeum (Dvořák)

V roce 2009 jsem vyhrála konkurz na místo vedoucí Muzea Antonína Dvořáka, kde jsem zažila muzikologii zase z jiného pohledu a pochopila nesmírnou šíři pojmu slova „muzeum“. Kdo v muzeu nepracoval, netuší, co se skrývá „za zdmi“. V případě Antonína Dvořáka jsou to

tisíce sbírkových předmětů, které se musí dle zákona pravidelně inventarizovat, přebalovat a restaurovat. Tuto činnost nikdo zvenku nevidí, ale tvoří jednu z podstatných částí koloběhu muzejního života – přiznávám, že pro mě tu nejméně zábavnou. Ale vytváření výstav, popularizačních programů či vědeckých projektů mě velmi naplňovalo. Měla jsem štěstí, že rok 2011 byl rokem oslav 170. výročí Dvořákova narození a při této příležitosti uspořádalo České muzeum hudby velkou dvořákovskou výstavu, jejíž jsem byla hlavní autorkou.

Člověk se musí naučit vnímat Dvořáka, Janáčka, Martinů, Suka ale i řadu dalších skladatelů jako komoditu a jako součást procesu prodeje.

Proces tvorby velké výstavy (trvajících přes rok) od prvního obsahového konceptu, přes architektonické řešení, až po poslední instalování výstavního předmětu byl nesmírně vzrušující, i když namáhavý. Často (ačkoli se to tuším oficiálně nesmělo) jsem zůstávala v muzeu do noci a doslova „žila Dvořákem“. Bohužel problémem státních muzeí je jejich podfinancování (ať se to týká platů či peněz na provoz takovýchto institucí, které musí konkurovat světovým muzeím s desetinovými rozpočty) a jejich značná byrokratické, která zavaluje odborné pracovníky nesmyslnou administrativou. Práce v muzeu je však krásné poslání a byl to báječný pocit, patřit nějakou dobu do velké rodiny „muzejníků“. Několikrát se mi stalo, že se mi dostalo „pozdání na kafe do kanceláře“ v náhodně navštívených v muzeích v různých městech u nás i na Slovensku – stačilo se prokázat muzejní kartičkou a hned jsme našli společná témata k diskuzi.

Dvořákova Nelahozevs, 2010. S kolegy z Českého muzea hudby jsme zazpívali Moravské dvojzpěvy, dirigovala Helena Velická (vpravo)

Nakladatelství (Suk a další)

S další, poslední kapitolou této úvahy mě napadá název Sukovy skladby V nový život – v ten jsme totiž s Milošem jednoznačně vstoupili, když se nám narodila dvojčata. Taktéž pracovně jsem dospěla ke změně a začala poznávat hudbu z jiné perspektivy, a to nakladatelské. Jako šéfredaktorka hudebního nakladatelství Bärenreiter Praha se zabývám téměř na sto procent tím, co mě baví a co je mi nejbližší při minimu administrativy. Samozřejmě, práce v nakladatelství, jakožto soukromé firmě, která si musí na sebe sama vydělat, přináší také svá úskalí. Člověk se musí naučit vnímat Dvořáka, Janáčka, Martinů, Suka ale i řadu dalších skladatelů jako komoditu a jako součást procesu prodeje. Čistě muzikologickému pohledu může být takové uvažování vzdálené, ale díla všech těchto velikánů známe přece právě skrz notová vydání, takže vydávání kvalitních hudebních edic je také krásným posláním. V práci se setkávám s výborným týmem kolegů, špičkovými editory, skvělými hudebníky či hudebními pedagogy a všichni se společně bavíme o hudbě... co víc si muzikolog může přát? ✘